

Warszawa, 14-10-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.071.65.2024.JRO

Pan
Dariusz Standerski
Sekretarz stanu
Ministerstwo Cyfryzacji
sekretariat.DStanderski@cyfra.gov.pl

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na Pana pismo z 4 października br. nr DBI.WIPP.072.3.2024, uprzejmie informuję, że w obecnym stanie prawnym Rzecznik Praw Obywatelskich nie może zostać uznany za organ właściwy w zakresie „nadzorowania lub egzekwowania przestrzegania obowiązków wynikających z prawa Unii w zakresie ochrony praw podstawowych w odniesieniu do wykorzystywania systemów AI wysokiego ryzyka” (art. 77 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2024/1689 w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji; dalej: rozporządzenie).

Po pierwsze, w świetle ww. rozporządzenia, właściwość organu ochrony praw podstawowych w dziedzinie AI ma obejmować nie tylko instytucje publiczne, ale także prywatne, tj. przedsiębiorców, pracodawców, firmy telekomunikacyjne, prywatne szkoły itd. Kompetencje Rzecznika Praw Obywatelskich zaś odnoszą się zasadniczo tylko do instytucji publicznych, co wynika wyraźnie z postanowień art. 80 Konstytucji RP oraz art. 13-17 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹.

---

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1264.

Szczególnie problematyczne byłyby interwencje RPO w sprawach systemów AI używanych przez przedsiębiorców, którzy mogliby uchylać się od odpowiedzi na pytania Rzecznika, powołując się m.in. na brak kompetencji w tym zakresie czy na tajemnicę przedsiębiorstwa. Uznanie RPO za organ właściwy w zakresie nadzorowania lub egzekwowania przestrzegania obowiązków wynikających z prawa Unii w zakresie ochrony praw podstawowych w odniesieniu do wykorzystywania systemów AI wysokiego ryzyka przez podmioty prywatne jest zatem nie do pogodzenia z konstytucyjnym i ustawowym statusem Rzecznika Praw Obywatelskich.

Po drugie, uznanie RPO za organ właściwy w sprawach określonych w rozporządzeniu wiązałoby się z przyznaniem mu dodatkowych obowiązków: wyznaczony organ ochrony praw podstawowych ma przyjmować zgłoszenia tzw. poważnych incydentów związanych z nieprawidłowościami w działaniu systemów AI wysokiego ryzyka (art. 73 ust. 7), współpracować z szeroko pojętymi operatorami takich systemów oraz organami nadzoru rynku (art. 79 ust. 2) oraz konsultować możliwe zagrożenia systemów AI dla praw podstawowych (art. 82 ust. 1). Pragnę przypomnieć, że zakres obowiązków Rzecznika Praw Obywatelskich już teraz jest bardzo szeroki: każdego roku przyjmuje i rozpatruje około 80 000 skarg od obywateli; jako Krajowy Mechanizm Prewencji odpowiada za monitorowanie przestrzegania standardów w ponad 3000 miejsc odosobnienia (więzień, zakładów psychiatrycznych, ośrodków detencyjnych dla imigrantów itd.); interweniuje w setkach postępowań sądowych; uczestniczy w procesie legislacyjnym; od grudnia 2024 r. RPO będzie odpowiedzialny także za udzielanie pomocy sygnalistom.

Zgodnie z załącznikiem III do rozporządzenia, ocenie organu ochrony praw podstawowych mają podlegać systemy AI wykorzystywane przykładowo w:

- kategoryzacji biometrycznej;
- ocenie zdolności kredytowej osób fizycznych lub ustaleniu ich scoringu kredytowego;
- ocenie kwalifikowalności osób fizycznych do świadczeń opieki zdrowotnej;
- rozpoznawaniu emocji;
- procesach zarządzania krytyczną infrastrukturą cyfrową, ruchem drogowym i procesów ich działania lub zaopatrzenia w wodę, gaz, ciepło lub energię elektryczną;
- podejmowaniu decyzji o dostępie lub przyjęciu do instytucji edukacyjnych i instytucji szkolenia zawodowego;

- podejmowaniu decyzji wpływających na warunki stosunków pracy, decyzji o awansie lub rozwiązaniu umownego stosunku pracy, przydzielania zadań w oparciu o indywidualne zachowanie lub cechy osobowości lub charakter lub do monitorowania lub oceny wydajności i zachowania osób pozostających w takich stosunkach.

Ocena zgodności systemów AI wysokiego ryzyka z prawami podstawowymi wymagałaby nie tylko wiedzy z zakresu prawa nowych technologii (którym eksperci Biura RPO zajmowali się dotychczas w niewielkim stopniu), ale także specjalistycznej wiedzy z takich dyscyplin jak informatyka, ochrona zdrowia, ekonomia czy psychologia. Takie włączenie Rzecznika Praw Obywatelskich w system nadzoru wykorzystania sztucznej inteligencji **wyłącznie przez podmioty publiczne** – co wynika ze wspomnianych uwarunkowań konstytucyjnych – byłoby możliwe, ale wymagałoby dokładnej analizy postanowień ustawy o RPO w zakresie możliwości żądania wyjaśnień, informacji i dostępu do dokumentów, zwiększenia budżetu i zatrudnienia ekspertów od dyscyplin związanych ze sztuczną inteligencją, którzy mogliby podjąć się nowych obowiązków, o których mowa w art. 73 ust. 7, art. 77 ust. 1, art. 79 ust. 2 i art. 82 ust. 1 rozporządzenia. Dokładny poziom wzmocnienia finansowego i kadrowego wymagałby pogłębionej dyskusji, po przeprowadzeniu analizy skali i charakterystyki wykorzystania sztucznej inteligencji w Polsce. Tylko wówczas możliwe będzie oszacowanie, ilu nowych pracowników Biuro RPO musiałoby zatrudnić, aby rzetelnie wywiązać się z nowych obowiązków.

Podsumowując, ze względu na konstytucyjne umocowanie RPO i zakres kompetencji tego urzędu brak jest możliwości uznania Rzecznika za organ właściwy w zakresie nadzorowania lub egzekwowania przestrzegania obowiązków wynikających z prawa Unii w zakresie ochrony praw podstawowych w odniesieniu do wykorzystywania systemów AI wysokiego ryzyka przez podmioty prywatne. Ponadto Rzecznik Praw Obywatelskich nie dysponuje odpowiednimi zasobami finansowymi i kadrowymi pozwalającymi na przejęcie dodatkowych obowiązków wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2024/1689.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

sekretariat.dbi@cyfra.gov.pl

Filip.Konopczynski@cyfra.gov.pl

rpd@brpd.gov.pl